סוכה

סוכה. ורבי יהודה מכשיר. בגמרא[מ] מפרש פלוגתייהו: **ושאינה גבוהה עשרה.** בגמרא[נ] מפרש טעמא: **שלש דפנות.** נמי בגמרא[ס] יליף להו: **ושחמתה מרובה מצלתה.** המועטן בטל ברוב והרי הוא כמי שאינו ועל שם הסכך קרויה סוכה: **גמ' מבוי שהוא גבוה.** מבוי שהוא סתום משלש לדלתין ורלשו פתוח לרשות הרבים ותצירות פתוחות לו ויוצאות ובאות לרשות הרבים הרי הוא רשות היחיד לבני חצירות ואסרו חכמים להוציא מרשותו לרשות חבירו אלא עירוב שהחצירות כל אחת רשות לעצמה והמבוי רשות לכולן והצריכו בו שיתוף להשתתף כל החצירות בפת או ביין ולהניח השיתוף באחת מן החצירות. ולפי שאין לו מחיצה רביעית וקרוב הוא להיות דומה לרשות הרבים הצריכו היכר בראשו הפתוח לרשות הרבים או לחי זקוף או קורה מכותל לכותל ואם גבוהה הקורה מעשרים אמה: **ימעט.** יפשיל: **אינו צריך.** והתם מפרש טעמא: **סוכה מדאורייתא.** דעשרים אמה דילה ילפינן מדאורייתא וקולס שנשנית המשנה נאמרה שיעורה מסיני: **תני פסולה.** שייך למימרי בה לשון פסול כלומר לא נעשית כתורה וכהלכה: **מבוי.** דכוליה מדרבנן דמדאורייתא סגי ליה בשלש מחיצות ואינו צריך לקורה זו אלא מדרבנן: **תני תקנתא.** דלא שייך למתני בה לשון פסול דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הרי היא תחלת הוראתו ומצותו: **ואינצעית אימא דאורייתא נמי.** שייך למימר תקנתא: **סוכה דנפישי מילתה.** ואין דומין תקנותיהן זו לזו וצריך לשנות הלשון לכל תקנה ותקנה כגון בגבוהה ימעט וכשאינה גבוהה יגביה ושאין לה שלש דפנות יעשה לה ושחמתה מרובה יוסיף סכך הלכך פסיק ותני פסולה דמצי למיכלליהו לכולהו בהך פסולה דקיימא לן (פסחים דף ג.) ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה: **מצוי לא נפיש מיליה.** באותה משנה: **למען ידעו.** עשה סוכה שישיבתה ניכרת לך דכתיב ידעו כי בסוכות הושבתי ליתי לישב. הכי דריש ליה ואע"ג דאין יוצא מידי פטוטו דהיקף עניני כבוד מיהו דרשינן ליה לדרשה: **דלא שנעת בה עינא.** שאינו רואה את הסכך וסוכה היינו סכך כשמה: **וסוכה הכי נמי.** משמע אין סכך אלא העשוי לצל: **אלא בצל דפנות.** שהצלנין מגיעין זה לזה מתוך גובהן של דפנות ואין צריך סכך. ולקמן[ע] מוקי פלוגתייהו לר' זירא בשאין בה אלא ארבע על ארבע דקיס להו לרבנן דבהאי שיעורא ליכא צל סכך אלא צל של דפנות: **עשרה קרנים.** שני הריס גדולים והשפלה ביניהם ומתוך גובה ההריס אין חמה זורחת שם בשפלה: **דל דפנות ליכא צל סוכה.** שחמה באה מתחתי' ונמצא שמה בטל: **שבעה ימים.** סוכה של שבעה ותו לא דהיינו עראי וליים במחיצות קלות: **למעלה מעשרים.** צריך לעשות יסודותיה[פ] ומחיצותיה קבועין אלא תפול: **עד עשרים אמה דאדם עושה כו'.** שפיר דמי דולאי יש בכלל קבע עראי והרי עשה כתורה ועל כרחך לא הקפידה תורה על הערלאי אלא לשם שיעור לתת לך שיעור בגובהה שתהא יכולה לעמוד ע"י יתידות עראי: כולהו מדכתי' וסוכה תהיה לצל הא כתי' נמי מזרח וממטר ובינבי נמי אלא דבינן בסוכה ואפילו תימלי לומר דאסור משום גזרת תקרה כי היכי דאמר לקמן בפירקין (דף יד.) גבי פלוגתא דר"מ ורבי יהודה דמסככין בנסרין דלי מכשרת בהו אתי למימר מה לי לסכך בזה מה לי ליעשה תחת תקרת ביתי וביתו ודאי פסול מדאורייתא דסוכה אמר רחמנא ולא ביתו של כל ימות השנה מ"מ כיון דלא אסור אלא מדרבנן לא שייכא למימר שהנשמים סימן קללה וי"ל דנהי דלא חיישינן בדפנות אי עביד להו קבע מ"מ בסככה שעיקר הסוכה על שם הסכך לא מיתכשרה עד דעביד לה עראי ומה"ט נמי ניחא לרבי זירא דדרשי

סוכה. מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא. והא דלא פריך מאי שנא גבי הדס דתני פסולה ותקנתא דתנן בפרק לולב הגזול (לקמן דף לב:) או שהיו עניבו מרובין מעליו פסול ואם מיעטן כשר דלא פריך אלא מסוכה ומבוי שדינם שוה לענין גבוה ושינה לשון משנתו[א] ועוד דגבי הדס אצטריך למיתני תקנתא דס"ד אמינא כיון דגדולו בפסול מו ליה תקנתא:

דאורייתא תני פסולה[ב]. דלא הוה תני ימעט חיישינן דילמא טעי אינש לומר ימעט לכתחילה ולישבד כשרה ודקדק בלשונו דלמא אתי לידי איסורא דאורייתא ותני פסולה אע"ג דלא הוי לישנא מעליא כמו ימעט אבל במבוי דרבנן לא חייש ותנא ימעט שהוא לישנא מעליא כדאשכחן בריש פסחים (דף ג.) שעקר הכתוב כמה אותיות שלא להוציא דבר מגונה מפיו ובקונטרס לא פירש כן[ג] אי נמי יש לומר דלשון ימעט משמע דומרא דרבנן בעלמא[ד] ופסולה משמע דאורייתא ובפרק במה מדליקין (שבת דף כב.) אלמרינן גר תגוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמבוי[ה] אגב דתנן כסוכה נקט נמי גבי גר תגוכה פסולה ע"כ אי הוה תני ימעט הוה משמע כמות שהיתה מדלקת יפפילנה וזה אינו למאן דאמר הדלקה עושה מצוה ואפי' למ"ד הנחה עושה מצוה חיישינן הרגוכה אומר לגוכו הוא מדליקה כדאמרינן גבי הדליקה בפיס והניחה בחוץ:

אמר רבה אמר קרא למען ידעו כו'. קשה לנישנא קמא דבריש עירובין (דף ג.) גבי מקשה סוכה בתוך עשרים דאמר רבה הסוכה פסולה הא שלטא בה עינא כיון דאין חלנה עשרים ורבה גרס התם כי הכא דהא רבא פליג התם ואמר זה וזה כשר חלל סוכה תנן חלל מבוי תנן ויש לומר דהא מפרש התם טעמא משום דסוכה דביחיד קא הוי לא קא מדכר וזיטינן דמיסתקיל מלתתא עודי הסכך הנכנס לתוך עשרים וקיימא כולה למעלה מעשרים ורבינא נמי דמשני סוכה דאורייתא אחמירו בה רבנן מ"מ משמע דמדאורייתא כשרה: **כי** עביד ליה דירת קבע שפיר דמי. דלא"ג דיש לפרש קרא בדיהה שאינה ראויה אלא לשבעה למעוטי קבע משמע ליה קרא דאתא לשיעורא לאוריי לך עד מתא גובהה כלו' בסוכה שאפשר לעשות עראי ואע"פ וכיון דלא חיישינן אלא שתהא ראויה לעשותה עראי ואע"פ שעושה אותה קבע א"כ אמאי אמר (תענית דף ג.) גשמים סימן קללה בחג והלא יכול לקבוע הנסרים במסמרים אלא ירדו גשמים בסוכה ואפילו תימלי לומר דאסור משום גזרת תקרה כי היכי דאמר לקמן בפירקין (דף יד.) גבי פלוגתא דר"מ ורבי יהודה דמסככין בנסרין דלי מכשרת בהו אתי למימר מה לי לסכך בזה מה לי ליעשה תחת תקרת ביתי וביתו ודאי פסול מדאורייתא דסוכה אמר רחמנא ולא ביתו של כל ימות השנה מ"מ כיון דלא אסור אלא מדרבנן לא שייכא למימר שהנשמים סימן קללה וי"ל דנהי דלא חיישינן בדפנות אי עביד להו קבע מ"מ בסככה שעיקר הסוכה על שם הסכך לא מיתכשרה עד דעביד לה עראי ומה"ט נמי ניחא לרבי זירא דדרשי

[מ] מפרש פלוגתייהו: [נ] מפרש טעמא: [ס] יליף להו: [ע] בגמרא: [פ] יסודותיה: [א] ועוד דגבי הדס אצטריך למיתני תקנתא דס"ד אמינא כיון דגדולו בפסול מו ליה תקנתא: [ב] דלא הוה תני פסולה. דלא הוה תני ימעט: [ג] אי נמי יש לומר דלשון ימעט משמע דאורייתא ופסולה: [ד] דרבנן בעלמא: [ה] וכמבוי. [ו] אגב דתנן כסוכה נקט נמי גבי גר תגוכה פסולה ע"כ אי הוה תני ימעט הוה משמע כמות שהיתה מדלקת יפפילנה וזה אינו למאן דאמר הדלקה עושה מצוה ואפי' למ"ד הנחה עושה מצוה חיישינן הרגוכה אומר לגוכו הוא מדליקה כדאמרינן גבי הדליקה בפיס והניחה בחוץ: [ז] אמר רבה אמר קרא למען ידעו כו'. קשה לנישנא קמא דבריש עירובין (דף ג.) גבי מקשה סוכה בתוך עשרים דאמר רבה הסוכה פסולה הא שלטא בה עינא כיון דאין חלנה עשרים ורבה גרס התם כי הכא דהא רבא פליג התם ואמר זה וזה כשר חלל סוכה תנן חלל מבוי תנן ויש לומר דהא מפרש התם טעמא משום דסוכה דביחיד קא הוי לא קא מדכר וזיטינן דמיסתקיל מלתתא עודי הסכך הנכנס לתוך עשרים וקיימא כולה למעלה מעשרים ורבינא נמי דמשני סוכה דאורייתא אחמירו בה רבנן מ"מ משמע דמדאורייתא כשרה: [ח] שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר ושאינה [ב]גבוהה עשרה טפחים [ג]ושאין לה [ד](שלשה) דפנות [ה]ושחמתה [ו]מרובה מצלתה פסולה: **גמ'** תנן התם [ז]מבוי שהוא גבוה [ח]מעשרים אמה ימעט רבי יהודה אומר אינו צריך מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא סוכה דאורייתא תני פסולה מבוי דרבנן תני תקנתא ואיבעית אימא בדאורייתא נמי תני תקנתא מיהו סוכה [ט](דנפישי מילתה) פסיק ותני פסולה מבוי דלא נפיש מיליה תני תקנתא מנה"מ [י]אמר רבה דאמר קרא [1]למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה משום דלא שלטא בה עינא רבי זירא אמר מהכא [2]וסוכה תהיה לצל יומם מחורב עד עשרים אמה אדם יושב בצל סוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יושב בצל סוכה אלא בצל דפנות א"ל אביי אלא מעתה העושה סוכתו בעשתרות קרנים הכי נמי דלא הוי סוכה א"ל התם דל עשתרות קרנים איכא צל סוכה הכא דל דפנות ליכא צל סוכה ורבא אמר מהכא [3]בסוכות תשבו שבעת ימים [י]אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי עד עשרים אמה אדם עושה דירתו דירת עראי למעלה מעשרים אמה אין אדם עושה דירתו דירת עראי אלא דירת קבע א"ל אביי אלא מעתה עשה מחיצות של ברזל וסיכך על גבן הכי נמי דלא הוי סוכה א"ל הכי קאמינא לך עד כ' אמה דאדם עושה דירתו דירת עראי כי עביד ליה דירת קבע נמי נפיק למעלה מכ' אמה דאדם עושה דירתו דירת קבע כי עביד ליה דירת עראי נמי לא נפיק כולהו כדי

[1] למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים אני יי אלהיכם:

ויקרא כג מג

[2] וסכה תהיה לצל יומם מחרב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר:

ישעיהו ד ו

[3] בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכות:

ויקרא כג מב

מוסף רש"י

דתני תקנתא. דתני ימעט ולא תנא פסול (ערובין ב.). **סוכה דאורייתא.** דטעמא דילה לאוריי'תא כדאמרינן מלמען ידעו דורותיכם (שם). **תני פסולה.** הואיל וכבר מיימות משה ניתנה מדה זו ובאו חכמים לפרש לך שאם לא עשה כן פסולה, שייך למיתני בה לשון פסולת ואף על גב דמהאיל בה תקנתא, כל כמה דלא מתקן לה איקרי פסולה (שם). **מבוי דרבנן.** דכל עיקרייה דרבנן הוא לא שייך למימר ביה לשון פסלות, שהרי כאן התחילו להראותך עפקי מבוי ותורותיו ומאי פסול שייך למימר, אכתי לא הוזיעוך רבנן שיעורייה בהכי דלימי אם לא עשה כן פסול (שם). **בדאורייתא נמי תני תקנתא.** בעלמא במילי אחרינא (שם). **דנפישי מילתה.** דקתני ושאין לה שלש דפנות ושאינה גבוהה עשרה ושחמתה מרובה מצלתה (שם). **פסיק ותני פסולה.** דבשחמת מצי כייל ותני לה כולהו כחדא, דאי הוה תני תקנתא לא הוי מצי לערבינהו ולמתניהו, דבשאין לה שלש דפנות בעי למיתני יעשה לה דופן, ובשאינה גבוהה בעי למיתני יגביה, ובשחמתה מרובה מצלתה יוסיף על סככה, ואמר מר (פסחים ג.) לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה (שם). **דל.** הסר (לקמן נז:).

מוסף תוספות

א. הר"ל למיתני לשון אחד בסוכה ובמבוי אותו לשון שהוא טוב יותר. ר"פ. **ב.** פי' רש"י ז"ל סוכה דאורייתא וכבר נודעו דינו' שייך למתני ביה פסולה, מבוי דרבנן תני תקנתא דעכשיו באו להודיע דיניו א"א למיתני ביה פסולה עד דלישמעינן דיניו, ואינו מחוור דא"כ תינה במבוי דלא אפשר למיתני פסולה מ"מ ליתני כאן וכאן תקנתא וכו' ולפיכך פירשו בתוס' סוכה דאורייתא תני פסולה וכו'. מי' הרשב"א עיתוס' ג. **ג.** פרש"י דשייך למיתני בה לשון פסול הואיל ומימות משה ניתנה מדה זו [אף על גב דבדאורייתא שייך נמי תקנתא] ולישנא דאיבעית אימא בדאורייתא נמי תני תקנתא לא אתי שפיר לפירושו כי גם ללשון ראשון תני בדאורייתא תקנתא ולא קאמר אלא דשייך למתני בה לשון פסולה. תוס' עיתוס' ג. ד"ס סוכה וע"ע סס נר"פ וכשב"ש. **ד.** ולא שייך למתני בפסולא דאורייתא. תוס' הרא"ש. **ה.** דאדרבה בדבר שהוא דאורייתא לא שייך לשון תקנתא אע"פ שיש לו תקנה. ר"פ. **ו.** הוה ליה למימר ימעט כמו גבי מבוי דאמר התם מבוי דרבנן תני תקנתא. תוס' שבת כב. ד"ה נר.

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ד מהלכות סוכה הלכה ג סמג עשין מג טוש"ע ת"ח סי' תרלג סעיף ג:

ב ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

ג ג מיי' שם הלכה כ סמג שם טוש"ע ת"ח סימן תרל סעיף ב:

ד ד מיי' שם פ"ה הלכה יט וסמג שם טוש"ע ת"ח סי' תרלג סעיף ג:

ה ה מיי' פי"ז מהלכות שבת הלכה יד סמג עשין דרבנן ג טוש"ע ת"ח סי' שסג סעיף כו:

ו ו מיי' פ"ו מה"ל סוכה הלכה ה סמג עשין מג טו"ע ת"ח סימן תרלט סעיף ג:

רבינו חננאל

סוכה שהיא גבוה מעשרים אמה פסולה ור' יהודה מכשיר. ותנן בעירובין מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה ימעט, מאי שנא מבוי דקתני תקנתא, כלומר ימעט זה הגובה, יוריד הקורה למטה מעשרים אמה ויתקן המבוי והוכשר. ולגבי סוכה תני פסולה, לתני נמי גבי סוכה ימעט. ושנינן סוכה שפסילותה בגובה מדאורייתא, ונפישי מילהא, תני פסולה. מבוי שהוא מדרבנן כו'. **ובאו לבאר** מנין כי הגובה פוסל בסוכה. רבה אמר מהא, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל, כל סוכה שאינה ידועה דהאי סוכה דמצוה היא, אינה סוכה. ולמעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה דלא שלטא ביה עינא, לפיכך פסולה. ור' זירא [אמר ו] מדכתיב] וסוכה תהיה לצל יומם מחורב וגו', וכת' [כי בסוכות]ת הושבתי את בני ישראל, ולמעלה מעשרים אמה] אין אדם יושב בצל סוכה אלא בצל דפנות. ודחי אביי אלא מעתה מקום שאין החמה זורחת כגון עשתרות קרנים, אם יעשה באותו מקום סוכה אינה סוכה משום שאין שם צל מפני חמה. ושני התם דל עשתרות קרנים המונעים החמה ונמצא צל סוכה, הכא אם תסיר הדפנות תמצא [ז] כל צל הסכך במקום אחר רחוק מזה המקום שהוא תחת הסכך כי הוא מיצל. **רבא** אמר מדכתיב בסכת תשבו שבעת ימים, ז' ימים בלבד, שמע מינה דירת עראי בעינן, ולמעלה מעשרים אמה ודאי דירת קבע היא ואינה דירת עראי, לפיכך פסולה. אבל למטה מכ' אמה דמשכחת לה דעביד אינש דירת עראי אע"ג דעביד לה מעין דירת קבע כשרה.

ו) כ"ז וטפ עפ"ש כמ"ש המתוק כמוגייס טוס ע"פ הסעיה.

ז) נראה דמילה זו מיותרת.

כרבי זירא לא אמרי. הא דלא קאמר משום קושיא דאמיי דקאמר על רבא משום דרבי זירא לאמיי שפיר: **וכיון** דדפנות מגיעות לסכך מישלט שלטא ביה עינא. ולא דמי לגר מנוכה וקורת מבוי דלא מציב היכר למעלה מעשרים אע"פ שהקורה על גבי כתלים דהתם קורה טפח לא שליט בה עינא כמו בסוכה דלהבה טובא: **יש** בה יותר מארבע אמות אפילו למעלה מעשרים בשירה. לנסוף מסיק דרב הונא סבר מרלשו וכובו ושולחנו עד ד' אמות פליגי יותר מד' אמות בשירה ותימה וכי נכשיר בלהבה משהו יתר מד' אמות אם היתה גבוהה מעשרים אפילו טובא[א] הא ולאי אין כאן לא סוכה וי"ל דלעולם צריך הרוחב לפי הגובה[ב] [ג]לפי חשבון ד' אמות לעשרים אי נמי קיים להו לרבנן דאפילו בגובה אלף אי אפשר שלא יהא כאן לא סכך פורתא אם היתה רחבה יותר מד' אמות כדאשכחן בפרק יום"כ (יומא דף פ:) גבי כותבת הגפה דמיימצא דעתא דאמרינן כולי עלמא טובא עוג מלך הבשן פורתא: **כרבי** זירא דאמר משום צל. אבל כרבה דאמר משום מיצלנו עינא לא דאפילו רחבה טובא לא שלטא בה עינא:

כמאן דלא כחד. ודברי רב חנן בר רבה לריכה טעמא ויש מפרשים משום דהוה ליה לול של תרנגולין כיון דגביהה וקטינה כולי האי אבל מחזקת עפי מכדי ראשו נפקא מכלל לול של תרנגולין לאקרויי סוכה. הכי גר"ס: **בשלמא** דר' יאשיה דרב חנן ודרב הונא לא פליגי אדר' יאש' דלא יהיב שיעורא למשבא בו'. וכתב רביגו חננאל ויש שגורסין פליגא[ג]: **עד** ארבעים וחמשים אמה. כי האי גוונא קתני גבי מבוי ברים עירובין (דף ב:) [ד]ולא תיקשי דלא דייק הכא השתא חמשים כשרה ארבעים מיבעיא כדדייקינן ברים אלמנה ניזונית (כתובות דף לו.) גבי אלמנה ששהתה שתים ושלש שנים ולא תבעה מזונותיה אימדה מזונותיה[ה] ובסוף ב"ק (דף קיח:) גבי לוקחין מן הרועים ארבע וחמש ואין ארבע וחמש גיזין דהתם ניחא דהוי זו ואין צריך לומר זו משום הכי קשיא ליה אבל קשיא מהאיא דפרק בנות כותים (נדה לז:) גבי קישוי דקאמר רבי מאיר אפילו ארבעים וחמשים יום ופריך עלה השתא חמשים מקשיה ארבעים מיבעיא ויש לומר דאיכא לשנויי הכא כי הוה ליישנא דמשני ברים מפיין (שבת דף קמ.) ארבע וחמש כדאמרי אינשי וה"ה אפילו טובא אבל לגבי קישוי לא שייך לשנויי הכי דלא מיקמבר שיטהר קישוי לעולם[ו] וכן פרק במה אשה יולאה (שם ס: ושם) גבי סנדל המסומר שנשתיירו בו ד' וחמש פשיטא ליה דלא שריגן טובא[ז] ובריש אע"פ (כתובות לז.) גבי משהה אדם אשתו ג' וג' שנים בלא כתובה[ח] ועוד התם (דף ס. ושם) גבי יוצק תיבוק והולך אפילו ארבע וחמש שנים בהני שייך לומר ה"ה אפילו טובא[ט]:

לא

כולהו הני אמוראי כרבה לא אמרי משום דסבירא להו מדהאי ידיעה דכתי' בה קרא, ליתא ידיעה למאן דיתיב בסוכה דצריך הירשב שיעור ידיעתו כי יושב בסכך של אותה סוכה, אלא ידיעה לדורות, כלומר הדורות הבאין כיון שרואין שעושין סוכות ומניחין בית דירתם, ויושבין בימות החג בסוכה, שואלין מפנ[נ]י מה עושין כן ומגידין להן אבותיהם מעשה יציאת מצרים. ודר' זירא סוכה לימות המשיח היא. כלומר ישיבת ישראל בשלוה בלי פחד, או אפילו במדבר במקום שאין שם לא חומה ולא עיר, ואין חוששין אלא לחמה או לזרם מטר, וסוכה לצל ולמחסה דיי, ולא נלמד ממנה דין סוכה של מצוה. ומשני ר' זירא אי הכי ליכתוב חופה בלשון כיסוי, כלומר דבר המכסה והמסתיר מן השמש ומן המטר, אמאי כתיב בלשון סוכה, ללמדך כי גם סוכה של מצוה בענין זה היא מצוותה. (כרבה) [כרבא] נמי לא אמרי משום קושיא דאביי כו'. **הא דאמר ר' יאשיה** אמר רב מחלוקת תנא קמא דמתני' ור' יהודה, בשאין דפנות מגיעות לסכך, אלא העמד דופן [י'] טפחים או יותר תחת הסכך והשאר הניחו בלא דופן, כדי שיהא האויר נכנס בו. אבל אם מגיעות לסכך אפי' למעלה מכ' אמ' כשרה, כרבה דאמר משום ידיעה היא. וקיימא לן כרבה דהא[א] כל מילה כרב (הונא) עביד. **והא דאמר רב הונא** משמיה דרב, מחלוקת בשאין בה אלא ד' על ד' אמות כו'. **והא** דאמר רב חנן משמיה דרב, מחלוקת כשאינה מחזקת אלא ראשו ורובו ושולחנו כו', דבריהן פשוטין הן. נמצאו שמועות שלשתן משמיה דרב, ואמרינן בשלמא שמועה דרבי יאשיה לא פליגא אשמעתא דרב הונא ורב חנן, משום דלא אורי אלא הכשר בדפנות אבל בשיעור משך לא אורי. ויש מי שגורס פליגא, ופשוטה היא. אלא רב הונא ורב חנן בר רבה נימא בהכשר סוכה פליגי, אליבא דרב. **ושנינן** לא כולי עלמא הכשר סוכה במחזקת ראשו ורובו ושלחנו, ובהא פליגי, מר סבר רב חנן בר רבה במחזקת ראשו ורובו פליגי, אבל אם היא רחבה יתיר מזה השיעור אפילו גבוהה מכ' אמה אפילו לת"ק כשר, וכ"ש לר' יהודה. ורב הונא סבר מכדי ראשו ורובו ושלחנו עד ד' אמות על ד' אמות פליגי, יתר מד' אמות על ד' אמות, אפילו גבוהה מכ' אמה כשרה לדברי הכל. ומותבינן מהא דתניא סוכה שהיא גבוהה מכ' אמה בסולה, ור' יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה, אמר ר' יהודה מעשה בסוכת הילני המלכה שהיתה גבוהה מכ' אמה (והיה) [והיו] זקנים נכנסין אצלה ולא אמרו לה דבר. **ירושלמי** אמרו לו מפני שהיא אשה ואין אשה מצווה במצות, ואמר להם והלא ז' בנים היו לה תלמידי חכמים. אית לך למימר בסוכת מלכה שאינה מחזקת אלא ראשו ורובו ושלחנו, אלא כשאין הדפנות מגיעות לסכך, דכך אורחייהו דעתירייא למעבד דפנתא קלילן די יהא קרורא עייל. פי' מן קדר הלכתי בלא חמה. דייקינן מינה, דלא מייתי ראיה מסוכת הילני המלכה אלא בדבר שחלקו והביא סיוע לדבריו, עכשיו אם תאמר כשאין הדפנות מגיעות לסכך חלוקתם שפיר(י), שדרך המלכה לישב בסוכה כעין זו.

א) [עי' נכי"ף שב' ומיכא מ"ד הלכתא כרבה דכל מילי כרב עביד ופשוט שביון על רביגו הר"מ ז"ל].

ב) בה הכשר סוכה אבל יש בה יותר מכדי הכשר סוכה ד"ה כשרה אלא דאינהו פליגי אליבא דמר סבר הכשר סוכה בד' אמות כרבי ומר סבר הכשר סוכה בכדי ראשו ורובו וכל חד מינייהו פירש דברי רב לפי דעתו, ומהדרינן דלכו"ע הכשר סוכה בכדי ראשו ורובו ושולחנו כרבנן ובמימריה דרב גופיה הוא דפליגי מר אמר הכי אמר רב ומר אמר הכי אמר רב. רשב"ם. ז. והוו לא זו אף זו. כ"פ. ח. ופריך ליה אף על גב דהתם לאו דווקא דכ"ש אם שהתה יותר דאיבדה יש לומר משום דהתם הוי שתים ושלש זו ואין צריך לומר זו והלכך פריך ליה. תוס' יומא כנ. ד"ה שתים. ט. דאין סברא שיחשב דם קישוי מיום תחילת עיבורה. תוס' שבת ס: ד"ה השתא. י. דא"כ התרתה סנדל המסומר וכו' ומשמע ליה בכל הני דשיעורא בתרא דוקא ולהכי פריך דלימא שיעורא בתרא ולא לימא שיעורא קמא. שם. יא. אין לדקדק כאן השתא שלש מותר שתים מיבעיא דדלמא שתים ושלש ואפי' טובא כדאמרי אינשי. תוס' מנחות נז. ד"ה שתים.

יב. [תוס' רפ"ח].

יג. [שבת כט: ושם נסמן].

יד. [תיבת פורתא אין לו מובן ואולי צ"ל נמי כמו שלנה בה], ד) בס"א נוסף: נמי, ה) [וע"ע תוס' שבת ס: ד"ה השתא ובעירובין כ: ד"ה עד וכתובות נז. ד"ה שתים ולף ס. ד"ה ר"י וכנ"מ מה. ד"ה השתא ובנדה לז: ד"ה מרבעים],

הגהות הב"ח

(א) רש"ל ד"ה כמאן דלא הד"ל עם ד"ה דאמר ורובו:

גליון הש"ם

גמ' אר"י מעשה בהילני המלכה. עיין עירובין דף לו ע"ל תד"ה מיכל ועיין בלחמ"ן סימן פ"ז: שם מדרבנן הוא דמחייב. עיין יומא דף פב ע"ל בת"י ד"ה בן שמנה ובמ"ש שם היתה מחנכתם למצוה בעצמה וק"ל ולף אמרי' בסוגי' וכ"ש קטן שב"ל לאמו מדרבנן הוא דמחייב ואיכי בלרבנן לא אשבחה ת"ש ועוד וכו'. הא אפי' מדרבנן לא מיחייבה איהי לאחר אותם ועע"ג: **תוס'** ד"ה יש בה וכו'. לפי חשבון ד"א לעשרים. ע' תשובת תשב"ץ ח"ל סימן קכו:

מוסף רש"י

משם ראיה דתמיה (לקמן כח.).

מוסף תוספות

א. וכי נכשיר עד מאה אמה אחרי שתהיה רחבה מעט יותר מארבע אמות. ר"פ. ב. שכל שהסוכה רחבה כל כך צל הדפנות מתרחק מאמצעה וצל הסכך מתוך גדלו מתפשט בו וכפי מה שאתה מוסיף ברוחב אתה יכול להוסיף בגובה. מאירי. ג. ואיכא דקשיא ליה וכי משום דלא איירי רבי יאשיה במשך סוכה משום הכי פליג עלייהו, דלמא מודה הוא להם במשך סוכה ומודה הוא ג"כ דכל שהוא יותר מד' אמות כשרה אע"ג שאין דפנות מגיעות לסכך אלא דאיהו אמר הכשרא אחריתי אף בסוכה קטנה, ומשום הכי גרסי דרבי יאשיה לא פליגא אדרב הונא ואדרב חנן, וליתא, והפירוש הנכון דוראי הני מימרי דרבי יאשיה ודרב הונא ודרב חנן פליגי אהדדי לגמרי שאם מחלוקת רבי יהודה ורבנן כדברי זה אין מחלוקתן כדברי חברו וכו', אלא משום דכולהו אמרו מימריהו בשם רב ופליגא דרב אדרב אתי למימר דוראי מימרא דרבי יאשיה בשם רב פליגא אאידך דאמרי הני בשם רב והוו אמוראי אליבא דרב, דהא רבי יאשיה לא איירי כלל במשך סוכה כי היכי וכו', אבל רב הונא ורב חנן בר רבא אפשר דלא פליגי אהדדי אליבא דרב אלא תרווייהו מודו דרב ה"ק מחלוקת בשיש בה הכשר סוכה אבל יש בה יותר מכדי הכשר סוכה ד"ה כשרה אלא דאינהו פליגי אליבא דמר סבר הכשר סוכה בד' אמות כרבי ומר סבר הכשר סוכה בכדי ראשו ורובו וכל חד מינייהו פירש דברי רב לפי דעתו, ומהדרינן דלכו"ע הכשר סוכה בכדי ראשו ורובו ושולחנו כרבנן ובמימריה דרב גופיה הוא דפליגי מר אמר הכי אמר רב ומר אמר הכי אמר רב. רשב"ם. ז. והוו לא זו אף זו. כ"פ. ח. ופריך ליה אף על גב דהתם לאו דווקא דכ"ש אם שהתה יותר דאיבדה יש לומר משום דהתם הוי שתים ושלש זו ואין צריך לומר זו והלכך פריך ליה. תוס' יומא כנ. ד"ה שתים. ט. דאין סברא שיחשב דם קישוי מיום תחילת עיבורה. תוס' שבת ס: ד"ה השתא. י. דא"כ התרתה סנדל המסומר וכו' ומשמע ליה בכל הני דשיעורא בתרא דוקא ולהכי פריך דלימא שיעורא בתרא ולא לימא שיעורא קמא. שם. יא. אין לדקדק כאן השתא שלש מותר שתים מיבעיא דדלמא שתים ושלש ואפי' טובא כדאמרי אינשי. תוס' מנחות נז. ד"ה שתים.

כולהו. הכי אמורלאי: **כרבה לא אמרי.** דיליף מלמען ידעו: **הכוה.** לאו בידיעה דישיבת סוכה קא אמר אלא בידיעות דורות הבאין היקף סוכות עניני כבוד הנעשה לאבות: **לימות המשיח.** אותם סוכות יהיו לגל לעונג ולמסמור אבל סוכת מצוה אינה לגל: **פרסי.** דאין שם סוכה אלא העשויה לגל דהיינו דימות המשיח משום דעשויה לגל קרויה סוכה: **משום קושיא דאביי.** דעשה מחיצות של בגדו ושיטיה לא משמע להו הואיל וקבלו לאו דוקא ערמי נקט לא יליפין מיניה שיעורא: **כמאן.** מהכי אמורלאי דלעיל אזלא הך כו': **מחלוקת.** דר' יהודה ורבנן: **משלט שלטא בה עינא.** דרך דפנות דאי טעמא משום ערמי הוא אי משום לא בדפנות מגיעות לסכך אמאי מודו רבנן: ה"ג **מחלוקת בשאין בה אלא ארבע אמות על ארבע אמות אבל יש בה יותר מארבע אמות** (ג) **משום לא.** דאי משום משלט עינא בטפי מד' אמות (ד) פורתא לא שלטא בה עינא: **סכי גרסינן מחלוקת בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו.** ואם תאמר קשיא דרב אדרב אמורלאי מינהו ואליבא דרב: (ה) **כמאן דלא כחד.** דמפרשי טעמא דעשרים אמה דאי משום משלט עינא בשיעורא דיותר מכדי ראשו ורובו ושלחנו (נמי) לא שלטא ולא נמי ליכא ומחיצות קבע נמי בעינא: **ראשו ורובו.** דרך סעודתן בהסיבה היתה על מטות ומסובין על גד שמאלם ואין אוכלין זקופין ויושבין כמונו לפיכך הולרך לומר ראשו ורובו לאפוקי קטנה שראשו נכנס בה ושלחנו ולא רובו או ראשו ורובו ולא שלחנו: **למשלא.** למשך הסוכה דאמר בין גדולה בין קטנה לא נחלקו אלא בשאין דפנות מגיעות: **אלא רב הונא ורב חנן.** דאמרי טעמא דרבנן בשיעורא דמשבא הוא ומר אמר ד"א ומר אמר ראשו ורובו ושלחנו: **נימא בהכשר סוכה.** בארבה וברחבה פליגי דמרווייהו אית להו דכי פליגי רבנן בסוכה המצומצמת בשיעור הכשר אורך סוכה פליגי ובטפי מיהא מכשרי אפילו היא גבוהה דכיון דרוחא איכא לא סבר אי אפשר בארבע אמות דלא דרב הונא סבר אי אפשר בגבוהה מעשרים אמה פסולה ובהכשר סוכה בארבע אמות דלא דאמר לקמן הכי (דף ג.): **אבל יותר מכדי ראשו ורובו.** וטעמא דפסול למעלה מעשרים לא ידיע לן כדאמרן לעיל דהך לא כחד: **ומר סבר בכדי ראשו ורובו ושלחנו.** וכן ביותר עד ד' אמות פליגי בגובה וטעמא משום לא אבל ביותר מד' לא פליגי דכיון דרוחא איכא לא: **מיפיבי.** להך אמורלאי דפריש דפלוגתא דמתני' כדמפרש ואזיל: **קטן שאינו צריך לאמו.** אמרינן לקמן (דף כח.) דחייב לאכוכו במצות סוכה: **מדרבנן.** שהזקיקו להרגיל את הקטן למצוה שהוא לאוי לה כדי שיהא מחוך ורגיל למצות:

משום

כרבי זירא לא אמרי ההוא ידיעה לדורות היא כרבי זירא נמי לא אמרי ההוא לימות המשיח הוא דכתיב ור' זירא א"כ לימא קרא וחופה תהיה לצל יומם ומאי וסוכה תהיה לצל יומם שמעת מינה תרתי כרבא נמי לא אמרי משום קושיא דאביי כמאן אזלא הא דאמר ר' יאשיה אמר רב מחלוקת בשאין דפנות מגיעות לסכך אבל דפנות מגיעות לסכך אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן כרבה דאמר משום דלא שלטא בה עינא וכיון דדפנות מגיעות לסכך משלט שלטא בה עינא כמאן אזלא הא דאמר רב הונא אמר רב מחלוקת בשאין בה אלא ארבע אמות על ארבע אמות אבל יש בה יותר מארבע אמות על ארבע אמות אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן כרבי זירא דאמר משום צל הוא וכיון דרוחיה איכא צל סוכה כמאן אזלא הא דאמר רב חנן בר רבה אמר רב מחלוקת בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו ושולחנו אבל מחזקת יותר מכדי ראשו ורובו ושולחנו אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן דלא כחד בשלמא דרבי יאשיה פליגא אדרב הונא ורב חנן בר רבה דאינהו קא יהבי שעורא במשבא ואיהו לא קא יהיב שעורא במשבא אלא רב הונא ורב חנן בר רבה נימא בהכשר סוכה קמיפלגי דמר סבר הכשר סוכה בארבע אמות ומר סבר הכשר סוכה במחזקת ראשו ורובו ושולחנו לא דכולי עלמא הכשר סוכה ראשו ורובו ושולחנו והכא בהא קמיפלגי דמר סבר במחזקת ראשו ורובו ושולחנו פליגי אבל יותר מראשו ורובו ושולחנו ד"ה כשרה ומר סבר מראשו ורובו ושולחנו עד ד' אמות פליגי אבל יותר מד' אמות דברי הכל כשרה מיתיבי סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה אמר רבי יהודה (ו)מעשה בהילני המלכה בלוד שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה והיו זקנים נכנסין ויוצאין לשם ולא אמרו לה דבר אמרו לו (ז)משם ראייה אשה היתה ופטורה מן הסוכה אמר להן והלא שבעה בנים הוו לה ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים למה לי למיתני ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים הכי קאמר להו כי תאמרו בנים קטנים היו וקטנים פטורין מן הסוכה כיון דשבעה הוו אי אפשר דלא הוי בהו חד שאינו צריך לאמו וכי תימרו קטן שאינו צריך לאמו (ח)מדרבנן הוא דמיחייב ואיהי בדרבנן לא משגחה ת"ש ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא ע"פ חכמים בשלמא למ"ד בשאין דפנות מגיעות לסכך מחלוקת דרכה של מלכה לישב בסוכה שאין דפנות מגיעות לסכך

משום

משום אוירא. רוח שהוא שולטת בה מפני החוס: **אלא מ"ד בקטנה פליגי.** אבל בגדולה אפילו רבנן מודו: **וכי דרכה של מלכה.** והלא ערותיה ומשרתיה מסובים עמה: **לקיטוניות שבה.** סוכה גדולה לבני מסיבת' וקיטונית קטנה בתוכה לצניעות והיא בקיטונית יתבא ואע"ג דפסולה לא איכפת לן דאשה פטורה מן הסוכה: **ורבי יהודה סבר כו'.** ואי"ת לרב חנן דמוקי פלוגתא בשאינה מחזקת אלא כדי לאשו ורובו ושולחנו הכא כיון דבניה גבה הויא לה גדולה ומודו בה רבנן ומאי דאיה של רבי יהודה י"ל דשולחנה בתוך הסוכה הגדולה היתה ובניה על הסולתן היו יושבין ראשן ורובן ולא כמסובין הן ולא[ד] מזקופין. ולי נראה דודאי לרב חנן קשיא והאי תירוצא לרב הונא הוא וכן עיקר דשיעור לאשו ורובו[ה] אמרינן לקמן [נח:] לאיש אלא ז' טפחים ואי אפשר לשבעה בניס בשבעה טפחים: **רב"ש.** דאי רב"ש לא